

NATURRESERVATET RITAMÄKI NORD, TORSBY KOMMUN

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Naturreservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Naturreservatets namn skall vara Naturreservatet Ritamäki Nord.

Syfte med naturreservatet

Området är avsatt som naturreservat med syftet att bevara och vårda delar av ett ålderdomligt odlingslandskap och dess hävdberoende flora, ängsmark med lövdominerat skogsbryn och förvalta barrskogen på ett kulturhistoriskt anpassat sätt.

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla.

Föreskrifterna gäller inte de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med reservatet och som framgår av föreskrifterna under B nedan.

Föreskrifterna gäller inte heller den uppföljning av områdets skötsel och naturvärden eller av miljöns utveckling i stort, inklusive nödvändig provtagning och insamling av bestämningsmaterial, som utförs av eller på uppdrag av Länsstyrelsen eller Naturvårdsverket. Sådana undersökningar skall ske i samråd med reservatsförvaltningen.

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen en skötselplan (bilaga 3).

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. uppföra ny byggnad eller exteriört förändra befintlig byggnad
2. anlägga luft- eller markledning, mast eller jämförlig anordning
3. anlägga bilväg
4. bedriva täktverksamhet och annan verksamhet som förändrar områdets ytformer som att schakta, tippa, gräva, utfylla, dämna
5. anordna upplag
6. bedriva markförbättringsåtgärd som dikning, invallning, kalkning eller gödsling
7. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

8. plöja, harva eller fräsa

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. anordningar för utmärkning av och upplysning om naturreservatet
2. anordningar för friluftsliv och tillgänglighet av naturreservatet såsom anläggande, utmärkning och underhåll av vandringsled och rastplatser,
3. uppsättning och renovering av gärdesgård och annan hägnad,
4. undersökningar av markslag, landskapselement, växt- och djursamhällen samt arter som ett led i uppföljningen av syfte och mål med naturreservatet
5. skötselåtgärder i form av slåtter, bete, plöjning, harvning mm i områdets södra del som ansluter till Ritamäkis övriga inägomark och utglesning av den till nämnda område angränsande skogen så att ett skogsbryn bildas på en bredd av ca 20 m.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i naturreservatet, samt om ordningen i naturreservatet i övrigt

(gäller även markägare och innehavare av särskild rätt).

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det i naturreservatet förbjudet att:

1. framföra motordrivet fordon
2. tälta
3. göra upp eld annat än på iordningställd eldplats

BESLUT

2013-06-11

511-528-2012

4. skada eller ta bort död ved såsom lågor, torrträd och torra grenar i skogsområdet,
5. plocka eller gräva upp örter, mossor, lavar eller trädsvampar
6. medföra ej kopplad hund
7. utan länsstyrelsens tillstånd i näringssyfte organiserat utnyttja området, samt för skolor och institutioner att regelmässigt utnyttja området för att utföra vetenskapliga eller andra undersökningar

Föreskriften C7 gäller inte vetenskapliga undersökningar som t ex den del av länsstyrelsens regionala miljöövervakning som utförs i samråd med naturvårdsförvaltningen, undersökningar inom ramen för uppföljning av åtgärdsprogram för hotade arter samt inventeringar av vissa organismgrupper.

Skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Länsstyrelsen en skötselplan för naturreservatet (bilaga 3).

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Naturreservatet Ritamäki Nord
Län	Värmland
Kommun	Torsby
N2000-beteckning	SE0610071
Lägesbeskrivning	Ca 10 km SV om Lekvattnets kyrka
Församling/Socken	Lekvattnet
Topografisk karta	12C SV
Ekonomisk karta	12C 4d
Naturgeografisk region	30a (Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden)
Kulturgeografisk region	Södra Norrlands inland
Fastigheter	Norra Lekvattnet 1:24
Areal	4,2 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen Värmland

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING

Motiv till skydd

Med hänsyn till det befintliga naturreservatets höga kulturhistoriska, biologiska och sociala värden är Länsstyrelsens bedömning att den aktuella kompletteringen är befogad och vars värden endast kan säkerställas genom att området skyddas som naturreservat.

Länsstyrelsen gör bedömningen att detta är ett mycket skyddsvärt område vars kultur- och naturkvalitéer endast kan säkerställas genom att det undantags från generellt skogsbruk och arbetsföretag som negativt kan påverka mark, byggnader, flora och fauna. Länsstyrelsen gör vidare bedömningen att ängsmarken kontinuerligt ska hävdas.

Remissinstansernas och sakägares synpunkter

Synpunkter har inkommit från Torsby kommun.

1. Att anordnande av strövstigar mm bör göras i samråd med kommunen.
2. Kravet på kopplad hund är onödigt eftersom hundägare har ansvaret för att ha sin hund under kontroll.
3. Bestämmelser för reservatet måste samordnas med Kalkningförbundet.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Samråd med kommunen kommer att ske vid utvecklingen av Finnskogsleden som idag går genom reservatet.

Förbudet mot okopplad hund är till för andra besökares trevnad.

Samordning med kalkningsverksamheten sker regelmässigt.

Överensstämmelse med planer, internationella åtaganden, miljökvalitetsmål m.m.

Förändringen av skötselåtgärder och föreskrifter för naturreservatet Ritamäki är en del i Länsstyrelsens arbete med att uppnå delmålen 1 och 3 inom miljökvalitetsmålet ”Ett rikt odlingslandskap”, samt delmålen 1 och 2 inom miljökvalitetsmålet ”Ett rikt växt- och djurliv”. Beslutet följer även riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden. Området är utpekad som riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken (N17 Ritamäki).

Målsättningen att styra hävden av slättermarken för att öka förutsättningarna för en artrik kärlväxtsflora och därmed förbättrade överlevnadsmöjligheter bl.a. för fjärl- och vildbifauna överensstämmer i hög grad med det nationella åtgärdsprogrammet ”Vilda bin på ängar”.

Beslutet bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt godtagbar användning av mark- och vattenresurserna enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Beslutet strider inte mot kommunal översiktsplan eller detaljplan och är därmed förenligt med 7 kap. 8 § miljöbalken.

Intresseprövning

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en vägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Länsstyrelsen menar att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts av markanvändningen är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet (se nedan). Länsstyrelsens ställningstagande i denna del har skett med tillämpning av proportionalitetsprincipen.

Upplysningar

Naturreservatet Ritamäki Nord är en komplettering till det tidigare beslutet med syfte att införliva all odlingsmark och inägans närmaste omgivning i den samlade skötseln av området.

Länsstyrelsen är enligt punkten A2 bilagan till förordningen (1998:900) om tillsyn enligt miljöbalken, ansvarig för att bedriva tillsyn över naturreservatet. Särskild tillsynsman anlitas. I tillsynen ingår att övervaka att reservatsföreskrifterna följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Länsstyrelsen Värmland är förvaltare av naturreservatet.

Hur man överklagar

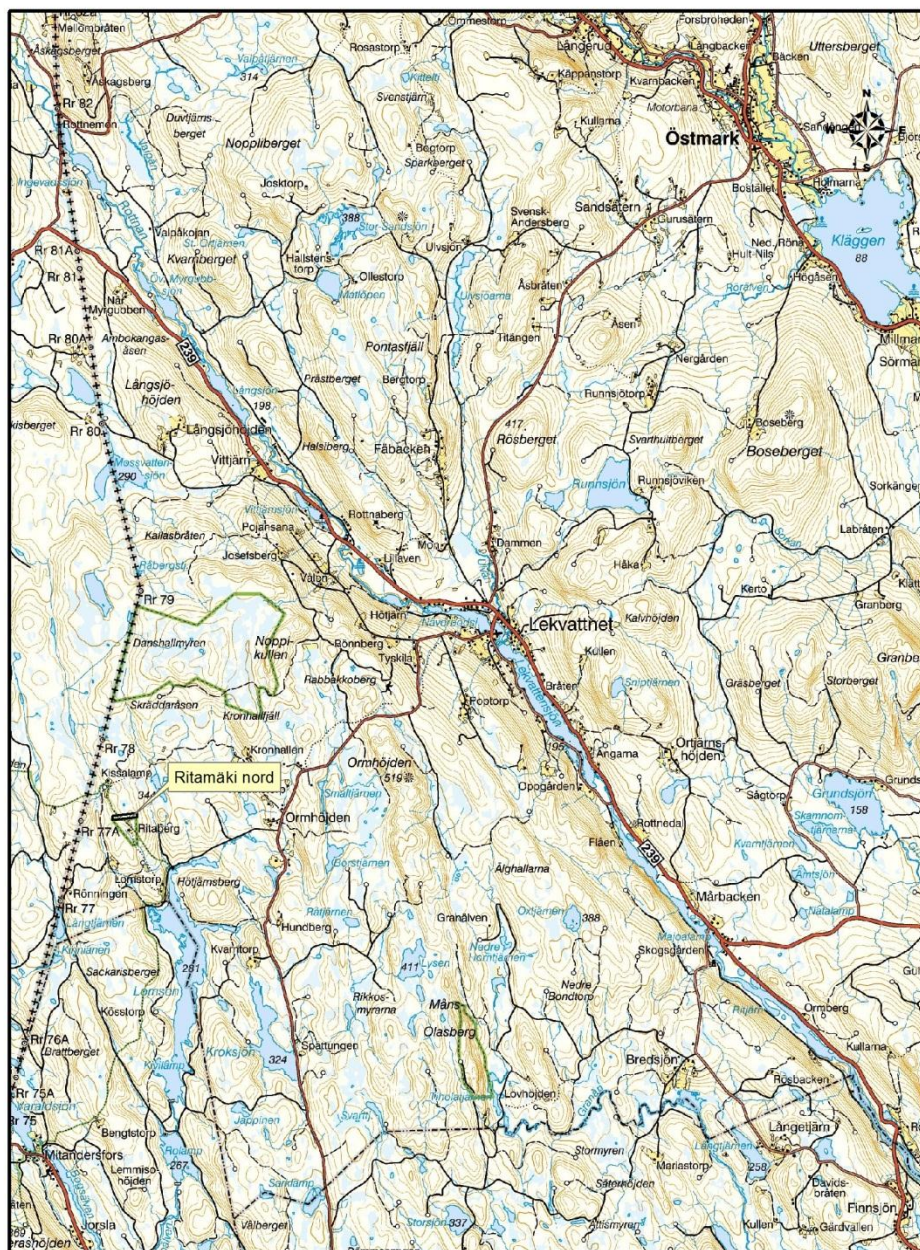
se bilaga 4.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Kenneth Johansson. Föredragande har varit naturvårdshandläggare Lars Furuholm. I den slutliga handläggningen har även deltagit chefsjurist Lars-Ove Olsson, enhetschef Thomas Östlund, verksamhetschef Torben Ericson samt länsråd Björn Sandborgh.

Kenneth Johansson

Lars Furuholm

Naturreservatet Ritamäki Nord

Copyright Lantmäteriverket 2009, dnr 106-2004/188

Översiktskarta för naturreservatet Ritamäki Nord (skrafferat område)

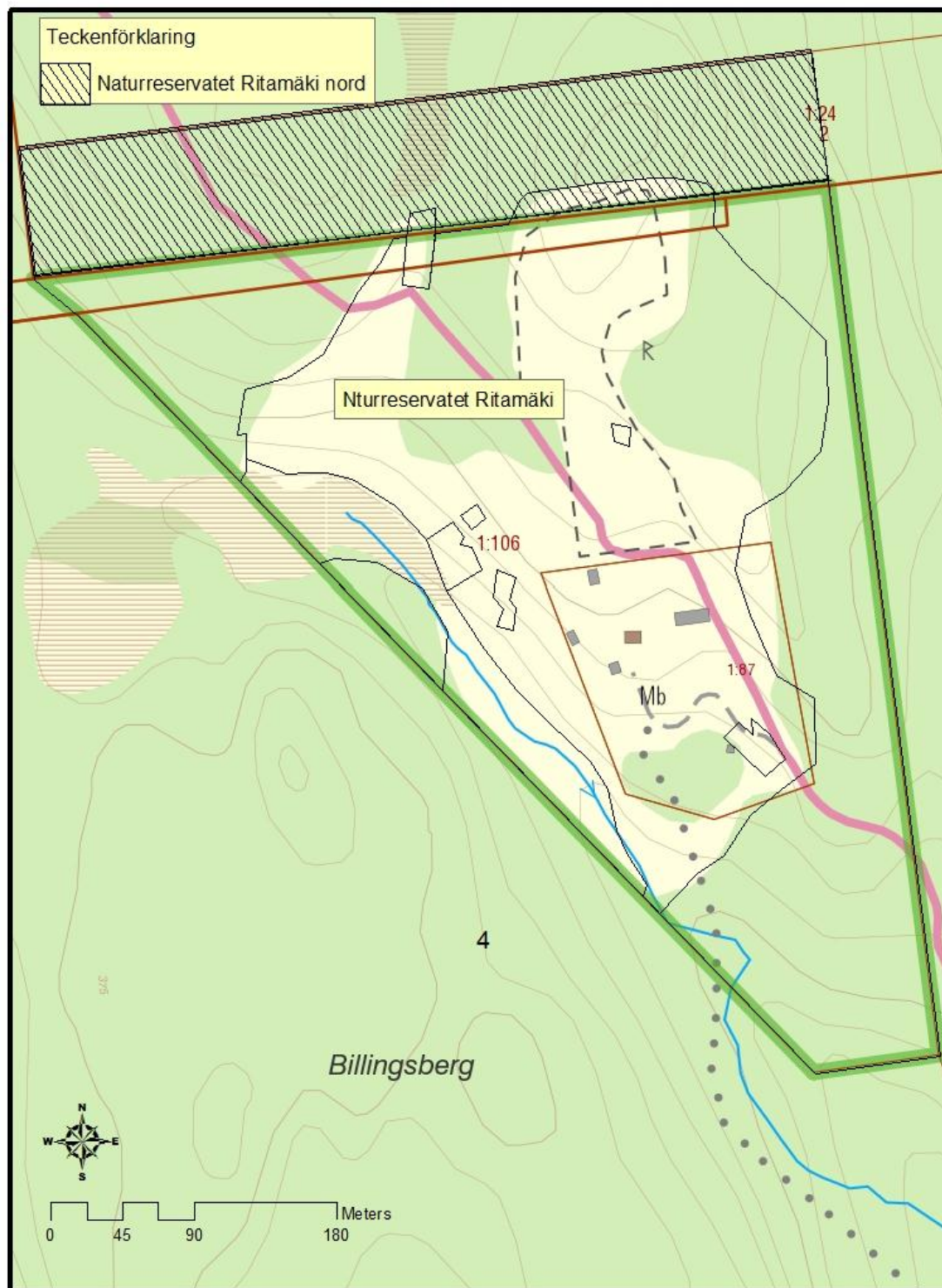
Länsstyrelsen
Värmland

2013-06-11

Bilaga 2

Dnr: 511-528-2012

Ritamäki nord beslutskarta

Copyright Lantmäteriverket 2009, dnr 106-2004/188
Skötselområden i naturreservatet Ritamäki nord

2013-06-11

Dnr 511-528-2012

Naturvård
Lars Furuholm

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET RITAMÄKI NORD

1 Syftet med naturreservatet

Ritamäki Nord är avsatt som naturreservat med syftet att bevara och vårda ett ålderdomligt odlingslandskap med hävdberoende flora. Naturreservatet Ritamäki Nord är en komplettering till det tidigare beslutet med syfte att införliva all odlingsmark och inägans närmaste omgivning i den samlade skötseln av området.

Syftet uppnås genom att naturreservatets inägomark brukas genom årlig hävd, att inget egentligt skogsbruk bedrivs i naturreservatet och att områdets orördhet bibehålls genom att exploatering och arbetsföretag i området förhindras.

2 Beskrivning av bevarandevärden

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Ritamäki Nord
NVR-nummer	2002127
Kommun	Torsby
Markslag och naturtyper (ha):	
Åker	0,1 ha
Skogsmark	4,1 ha
Total areal	4,2 ha
Prioriterade bevarandevärden:	
Markslag	Slåtteräng
Strukturer	Hävdpräglad kärlväxtflora och insektsfauna
Arter	slåtterfibbla, slåtterblomma, slåttergubbe, fältgentiana, låsbräken, allmän bastardsvärmare, allmän metallvingesvärmare, vitfläckig guldvinge, slåttergräsfjäril

Bevarandeplan finns:	Nej
Berörda åtgärdsprogram för hotade arter:	Vilda bin på ängar

2.2 Historisk och nuvarande markanvändning

2.2.1 Historik

Till de äldsta finntorpen i trakten hör Svartbäcken (Mustaporro), Ritaberg (Ritamäki) och Kattjärn (Kissalamp). Dessa tre finntorp tillhör även de sista ställen som övergavs, varav det mest välbevarade av dem, Ritamäki, övergavs 1964. Ritamäki finngård räknas till de mindre eller medelstora finngårdarna i länet och dess typiska lokalisering på en moränrygg i ett omslutande skogslandskap är utmärkande för placering och utseende av ett skogsfinskt torp. Det finska byggnadsskicket har vid Ritamäki bevarats i autentiska former som saknar motsvarighet i övriga landet (Kulturmiljöprogrammet 1989).

2.2.2 Markanvändning

Ritamäki har ett karaktäristiskt odlingslandskap som på många sätt kännetecknar en typisk skogsfinsk bosättning. De öppna markerna består av små, oregelbundna åkerytor som ligger utspridda över markytan och omges av hackslåtmark på en kuperad inägomark. Den höga förekomsten av hävdgynnade arter likväl som kvarlevande kulturväxter indikerar finngårdens långvariga odlingshävd och är en del av det biologiska kulturarvet för platsen.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Geovetenskapliga bevarandevärden

Den höga förekomsten av hyperit, vilken bidrar till en näringsrik jordmån, gör sig påmind i trakten runt Ritamäki och är en av anledningarna till naturreservatets artrika och intressanta kärlväxtflora.

2.3.2 Biologiska bevarandevärden

Det långvariga och kontinuerliga brukandet av marken vid Ritamäki Nord har gett upphov till en artrik och hävdgynnad kärlväxtflora. Slätterängsmark är alltmer en bristvara i dagens odlingslandskap och håller höga biologiska värden.

3 Skötselområden

Inom Naturreservatet Ritamäki Nord förekommer slåttermark och åkermark på två små ytor. Skötseln av dessa samordnas med skötseln för Naturreservatet Ritamäki.

3.1 Skötselområde 1: Slåttermark med ev. efterbete

Ängsmark och gammal åkermark på kuperad och stenig mark som kontinuerligt hävdats sedan 1700-tal genom i huvudsak hackslått samt åkerbruk på mindre åkertegar. I fältskiktet finns gott om hävdgynnade arter så som blåsuga, kattfot, fjälltimotej, ormrot, slåttergubbe, liten blåklocka, slåtterfibbla och fältgentiana.

3.1.1 Bevarandemål

- Ett öppet landskap med väl synliga markstrukturer.
- Slåttermark där 100 % av arealen har en välhävdad grässvål vid vegetationsperiodens slut.
- Lövsly och ohävdarter som örnbräken, älgört och brännässlor ska inte förekomma i området.

3.1.2 Åtgärder

- Årlig slåtter med borttagande av höet efter torkning
- Efterbete om möjligt.

3.2 Skötselområde 2: Skogsbryn

Mindre skogsbestånd som domineras av unga barrträd.

3.2.1 Bevarandemål

- En flerskiktad och luckig yngre lövskog.

3.2.2 Åtgärder

- Barrskogsbeståndet ska successivt öppnas för att gynna löv i en zon på ca 5-10 meters bredd närmast slåttermarken. Avsikten är att skapa en naturlig och tilltalande övergång mot finntorpets öppna och brukade miljö. Detta ger dels en mjuk övergång mellan den öppna odlingsmarken och det täta skogslandskapet, dels gynnas naturreservatets däggdjurs-, fågel- och insektsfauna.
- Avverkningsrester lämnas inte kvar i området utan flyttas över till skötselområde 3.
- I samband med ett eventuellt efterbete av naturreservatet får även skogsområdet betas.

3.2 Skötselområde 3: barrskog

Barrskogen i området är ung och saknar idag naturvärden.

Bevarandemål

- Skogen ska utvecklas fritt

3.2.1 Åtgärder

- Inga

4 Uppföljning

4.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Reservatsskötaren ansvarar för dokumentation av vilka åtgärder som genomförts, vem som utfört dem samt när de genomförts.

Vad, vilka områden och tidsåtgång?

- Slåtter

Tidpunkt i datum och i förhållande till arters blomning? Antal dagsverken?

- Eventuell betesdrift

Mellan vilka datum? Djurslag och djurantal?

- Eventuell röjning av ohävdarter t.ex. örnbräken

Vilka områden? Mellan vilka datum? Metod och tidsåtgång?

- Åtgärder i skogsbrynet

Vad, vilka områden och tidsåtgång?

4.2 Uppföljning av kvalitetsmål

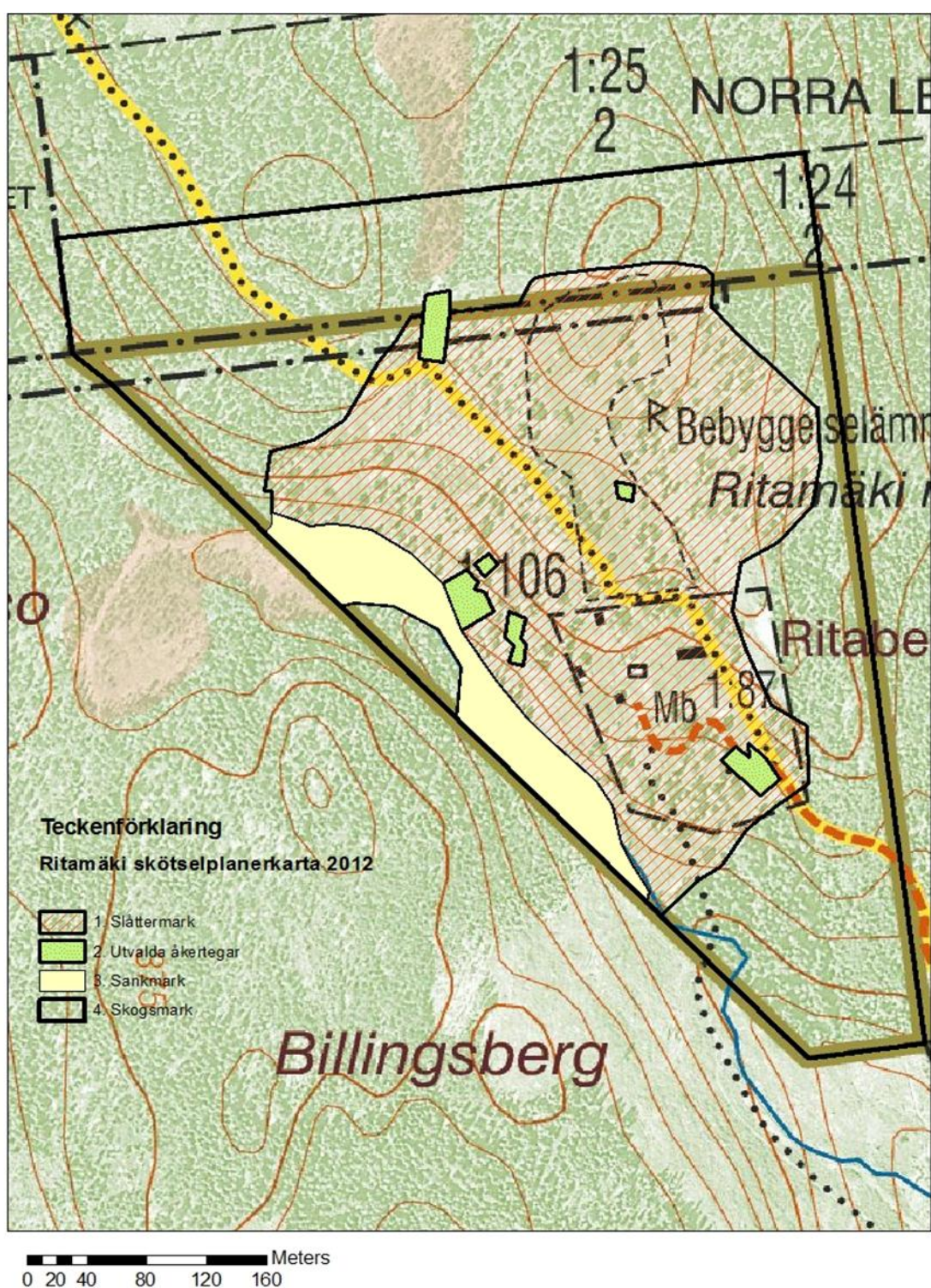
Reservatsförvaltaren ansvarar för att uppföljning av kvalitetsmål genomförs varje år för:

- Ohävdsvvegetation
- Att slåtter och eventuellt efterbete sker vid rätt tidpunkt och omfattning

5 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Skötselområde	Prioritet
Markvård			
Slåtter	Varje år	1	1
Eventuellt efterbete	Varje år	1	2
Utglesning av skogsbryn	Var 5:e år	2	3
Uppföljning			
Andel ohävdsväxtvegetation	Varje år	1	1

Skötselplanerkaart

HUR MAN ÖVERKLAGAR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

VAR SKALL BESLUTET ÖVERKLAGAS	Länsstyrelsens beslut kan skriftligen överklagas hos regeringen, Miljödepartementet .
VAR INLÄMNAS ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse skall inlämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till regeringen.
TID FÖR ÖVERKLAGANDE	Skrivelsen måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet , annars kan Ert överklagande inte tas upp till prövning.
HUR MAN UTFORMAR SITT ÖVERKLAGANDE M M	I skrivelsen skall Ni - tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets nummer (diarienumret) - redogöra för hur Ni anser att beslutet skall ändras Ni bör också redogöra för varför Ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt. Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er. Behöver Ni veta mer om hur Ni skall gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.
ÖVRIGA HANDLINGAR	Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.
UNDERTECKNA ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse skall undertecknas och namnteckningen förtydligas. Uppge också postadress samt telefonnummer där Ni kan nås dagtid.